

HALAMAN PENGESAHAN	ii
PERNYATAAN BEBAS PLAGIASI	iv
HALAMAN PERSEMBAHAN	v
KATA PENGANTAR	vi
DAFTAR ISI	vii
DAFTAR TABEL	xi
DAFTAR GAMBAR	xiii
DAFTAR SINGKATAN.....	xvi
INTISARI.....	xvii
ABSTRACT	xviii
BAB I Pendahuluan	1
1.1 Latar Belakang	1
1.2 Rumusan Masalah	2
1.3 Tujuan Penelitian	2
1.4 Batasan Penelitian	2
1.5 Manfaat Penelitian	3
1.6 Sistematika Penulisan.....	4
BAB II Tinjauan Pustaka dan Dasar Teori	6
2.1 Tinjauan Pustaka	6
2.1.1 Studi pada Sistem <i>Microgrid</i>	6
2.1.2 Studi pada Stabilitas Frekuensi.....	7
2.2 Dasar Teori	9
2.2.1 <i>Microgrid</i>	9
2.2.1.1 <i>Interconnected Mode</i>	10
2.2.1.2 <i>Islanded Mode</i>	11
2.2.2 Stabilitas Sistem Tenaga Listrik	11
2.2.2.1 Stabilitas Frekuensi	12
2.2.2.1.1 Frekuensi Nadir	13
2.2.2.1.2 <i>Rate of Change of Frequency (RoCoF)</i>	14
2.2.2.1.3 <i>Settling Time</i>	15
2.2.2.1.4 <i>Overshoot Frequency</i>	15
2.2.2.1.5 <i>Steady-state Frequency Deviation</i>	16
2.2.3 <i>Distributed Generation (DG)</i>	16
2.2.3.1 Teknologi DG	17
2.2.3.1.1 Diesel Genset.....	17

2.2.3.1.2	Pembangkit Berbasis Konverter / <i>Converter-Based Generator</i>	18
2.2.3.2	Kontrol Konverter	19
2.2.3.2.1	Konsep <i>Grid-Forming</i> vs <i>Grid-Following</i>	19
2.2.3.2.2	<i>Droop Control</i>	19
2.2.3.2.3	<i>Virtual Synchronous Machine (VSM)</i>	20
2.2.4	Simulasi <i>Root Mean Square (RMS)</i>	22
2.2.4.1	Step Beban (<i>Load Step</i>)	22
2.2.5	Aturan Jaringan (<i>Grid Code</i>)	23
BAB III Metode Penelitian		24
3.1	Alat dan Bahan Tugas akhir	24
3.1.1	Alat Tugas akhir	24
3.1.2	Bahan Tugas akhir	24
3.2	Alur Tugas Akhir	25
3.3	Pemodelan Sistem	26
3.3.1	Struktur Jaringan MV <i>Microgrid</i>	26
3.3.2	Komponen Sistem dan Parameter Utama	28
3.3.2.1	Parameter Saluran	28
3.3.2.2	Parameter Transformator	28
3.3.2.3	Parameter Beban	29
3.3.2.4	Parameter Pembangkit	29
3.3.2.4.1	<i>Eksternal Grid</i>	29
3.3.2.4.2	Sistem Nonhibrida	30
3.3.2.4.3	Sistem Hibrida	30
3.3.3	Pemodelan Teknologi Kontrol pada DG	31
3.3.3.1	Pemodelan Konverter - <i>Droop Control</i>	31
3.3.3.2	Pemodelan Konverter - VSM	31
3.3.3.3	Pemodelan Diesel Genset	32
3.3.4	Mode Operasi Sistem	33
3.3.5	Studi Kasus dan Titik Uji Frekuensi	34
3.3.5.1	Perancangan Studi Kasus dan Skenario Gangguan	34
3.3.5.2	Penentuan Titik Uji Frekuensi	35
3.4	Metode Perhitungan Metrik Stabilitas Frekuensi	36
3.4.1	Metrik 1: Frekuensi Nadir	36
3.4.2	Metrik 2: RoCoF	36
3.4.3	Metrik 3: <i>Settling Time</i>	37
3.4.4	Metrik 4: <i>Overshoot Frequency</i>	37
3.4.5	Metrik 5: <i>Steady-State Frequency Deviation</i>	37
BAB IV Hasil dan Pembahasan		38

4.1	Studi Kasus 1 : Stabilitas Frekuensi pada Sistem MV <i>Microgrid</i> Nonhibrida	38
4.1.1	Pelepasan 1 Unit DG – <i>Interconnected</i>	38
4.1.1.1	Pelepasan 1 Konverter – <i>Droop</i> pada Mode <i>Interconnected</i>	39
4.1.1.2	Pelepasan 1 Konverter – VSM pada Mode <i>Interconnected</i>	40
4.1.1.3	Pelepasan 1 Diesel Genset pada Mode <i>Interconnected</i>	41
4.1.2	Pelepasan 1 Unit DG – <i>Islanded</i>	43
4.1.2.1	Pelepasan 1 Konverter – <i>Droop</i> pada Mode <i>Islanded</i>	43
4.1.2.2	Pelepasan 1 Konverter – VSM pada Mode <i>Islanded</i>	44
4.1.2.3	Pelepasan 1 Diesel Genset pada Mode <i>Islanded</i>	46
4.1.3	<i>RMS – Load Step – Islanded</i>	47
4.1.3.1	Penambahan Beban saat Menggunakan Konverter – <i>Droop</i>	47
4.1.3.2	Penambahan Beban saat Menggunakan Konverter – VSM	49
4.1.3.3	Penambahan Beban saat Menggunakan Diesel Genset	50
4.1.4	Pelepasan <i>External Grid - Transition</i>	51
4.1.4.1	Respons Konverter – <i>Droop</i> saat Pelepasan <i>External Grid - Transition</i>	52
4.1.4.2	Respons Konverter – VSM saat Pelepasan <i>External Grid - Transition</i>	53
4.1.4.3	Respons Diesel Genset saat Pelepasan <i>External Grid - Transition</i>	54
4.2	Studi Kasus 2 : Stabilitas Frekuensi pada Sistem MV <i>Microgrid</i> Hibrida	56
4.2.1	Pelepasan 1 Unit DG pada Sistem Hibrida – <i>Interconnected</i>	56
4.2.1.1	Pelepasan DG ke-1 pada Sistem Hibrida Mode <i>Interconnected</i>	56
4.2.1.2	Pelepasan DG ke-2 pada Sistem Hibrida Mode <i>Interconnected</i>	58
4.2.1.3	Pelepasan DG ke-3 pada Sistem Hibrida Mode <i>Interconnected</i>	59
4.2.2	Pelepasan 1 Unit DG pada Sistem Hibrida – <i>Islanded</i>	60
4.2.2.1	Pelepasan DG ke-1 pada Sistem Hibrida Mode <i>Islanded</i>	61
4.2.2.2	Pelepasan DG ke-2 pada Sistem Hibrida Mode <i>Islanded</i>	62
4.2.2.3	Pelepasan DG ke-3 pada Sistem Hibrida Mode <i>Islanded</i>	63
4.2.3	<i>RMS – Load Step – Islanded</i> pada Sistem Hibrida	65
4.2.4	<i>Pelepasan External Grid - Transition</i> pada Sistem Hibrida	66
4.3	Analisis Perbandingan Kinerja Sistem	67
4.3.1	Analisis Komparatif Antar Teknologi DG pada Sistem Nonhibrida	67
4.3.2	Analisis Komparatif Kinerja Sistem Hibrida dan Nonhibrida	69

BAB V	Kesimpulan dan Saran	72
5.1	Kesimpulan.....	72
5.2	Saran.....	73
DAFTAR PUSTAKA		75
LAMPIRAN		L-1
L.1	Perhitungan Rasio Gangguan.....	L-1
L.2	Respons Daya Aktif Unit DG pada Berbagai Skenario Gangguan	L-3
L.2.1	Plot P pada Sistem Nonhibrida	L-3
L.2.2	Plot P pada Sistem Hibrida	L-8
L.3	<i>Single-Line Diagram</i> Sistem MV <i>Microgrid</i>	L-13
L.3.1	SLD MV <i>Microgrid</i> - Diesel Genset	L-13
L.3.2	SLD MV <i>Microgrid</i> - Hibrida	L-14
L.4	Diagram Model Pengendali Sistem MV <i>Microgrid</i>	L-15
L.4.1	<i>Droop Control</i>	L-15
L.4.2	<i>Virtual Synchronous Machine (VSM)</i>	L-15
L.4.3	Sistem Eksitasi EXAC1.....	L-16
L.4.4	Sistem <i>Governor</i> DEGOV1	L-16
L.5	<i>Source Code</i>	L-17
L.5.1	Frekuensi Nadir	L-17
L.5.2	RoCoF	L-19
L.5.3	<i>Settling Time</i>	L-24
L.5.4	<i>Overshoot Frequency</i>	L-27
L.5.5	<i>Steady-State Frequency Deviation</i>	L-29